

EIRANRANTA JA MERISATAMANRANTA

– 1,5 kilometriä ranta-aluetta ja paljon muuta

Sirkka Saarinen, toimittaja

Aino-Kaisa Nuoto/Ramboll Finland Oy

1

1
Eiranrannan ja Merisatamanrannan puistovyöhykeprojekti.

Aino-Kaisa Nuoto/Ramboll Finland Oy

2

“Kahdeksan puistoa ja kaksi pysäköintialuetta, lähes 1,5 kilometriä ranta-aluetta, pinta-alaa noin 10 hehtaaria ja budjetti noin 10 miljoonaa euroa”, projektipäällikkö Anne Tanhuanpää Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puisto-osastolta summaa mittavan Eiranrannan ja Merisatamanrannan puistovyöhykeprojektin.

Puistoista neljä on uusia: vuonna 2008 valmistunut Hylkeenpyytäjän kenttä sekä vastikään Vuoden Ympäristörakenne 2011 -tunnustuksen saaneet Pyhän Birgitan puisto, Pyhiinvaeltajanpuisto ja Rantakallionpuisto. Uutta on myös hiekkaranta-alue, josta on mahdollisuus päästä veteen. Peruskorjattuja puistoja ovat Luostaripuisto, Fredrik Stjernvallin puisto, Ursininkallio sekä Meripuisto. Merisatamanrannan ja Eiranrannan pysäköintialueet on toteutettu puistomaisina, yleisilmeeltään vehreinä.

Loppusuoralla oleva projekti on jälkikäteen ajateltuna ollut varsin nopea: asemakaava hyväksyttiin helmikuussa 2004, suunnittelu tilattiin kesäkuussa 2006 tarjouskilpailun voittaneelta Ramboll Finland Oy:ltä ja rakentaminen käynnistyi vuonna 2008. Syksyllä 2011 on meneillään pysäköintialueiden viimeistely. Veneet saadaan niille talvisäilytysseen jo tulevaisuuden talvikaudeksi. Jotkut suunnitelmista lykätyt osat jäävät odottamaan toteutusta.

2
Vuoden Ympäristörakenne 2011 -tunnustuksen saaneet Pyhän Birgitan puisto, Pyhiinvaeltajanpuisto ja Rantakallionpuisto.

KAIKILLE HELSINKILÄISILLE

Anne Tanhuanpää kertoo, että puistorakentamista vauhditti Eiranrannan uuden asuinalueen rakentaminen. Olihan kaupunki jo tontit myydessään sitoutunut niiden toteutukseen. Samalla hän korostaa, että virkistysalue on tehty kaikille kaupunkilaisille, ei pelkästään alueen asukkaille.

”Puistovyöhyke on jatkumo Helsingin niemen rantapuistolle ja siinä kulkevalle virkistysreitille. Hengeltään uudet puistot ovat selkeästi 2000-lukuisia. Niillä ei ole tavoiteltu historiallisia arvoja vaan korkeatasoista, helposti hoidettavaa, toiminnaltaan tarpeenmukaisia puistoalueita 2000-luvun hengessä. Idässä ne yhtyvät Kaivopuistoon, joka on puolestaan selkeästi historiallinen puisto”, Tanhuanpää toteaa.

Lähtötilanteesta hän kertoo, ettei haasteita puuttunut: ”Asuntorakentamisen alta oli purettu jätevedenpuhdistamo, myös vanha satamarata odotti purkamista. Keskeinen alue oli veneiden talvisäilytyspaikkana. Rakennusviraston varikon lisäksi rannassa oli joutomaata, jossa oli luvatonta pysäköintiä ja muutakin epämääräistä toimintaa. Maaperässä oli pilaantuneita maita, jotka piti kuljettaa pois. Alueen itäosan vanhat puistot olivat peruskorjauksen tarpeessa.”

ASUKKAAT AKTIIVISIA

Tanhuanpää nostaa asukkaiden kuulemisen ja vuorovaikutteisuuden tärkeiksi kaavoitus- ja suunnit-

teluvaiheen osaksi. ”Varsinkin veneiden säilytys herätti keskustelua. Ratkaisussa edettiin kompromisseja tehden: pysäköinti- ja venesäilytys jäi alueelle, mutta paikkoja vähennettiin ja alueista suunniteltiin tavallisia pysäköintialueita puistomaisempia. Nyt kahdella hyvin vehreäksi rakennetuilla pysäköintialueilla on yhteensä 188 autopaikkaa.”

”Asukkailta tullut voimakas toive uimarannasta toteutui. Tosin virallista uimarantaa ei perustettu. Sen sijaan rannasta järjestettiin mahdollisuus päästä veteen rakentamalla Pyhän Birgitan puistoon hiekkaranta-alue, josta pääsee meriportaita pitkin myös veteen. Asukkaiden toiveesta Fredrik Stjernvallin puistossa sijainneet badelenniskentät siirrettiin uuteen paikkaan, Hernesaaren ja Pyhän Birgitan puiston kulmaukseen. Asukkaat olivat myös hyvin tarkkoja isojen puiden sijainnista. Puita halutaan, muttei oman merimaiseman eteen. Pyhiinvaeltajanpuistossa puolestaan suoralinjainen käytäväverkosto sai aaltoilevaman muodon”, Tanhuanpää kertoo esimerkkejä asukasvuorovaikutuksesta.

HYLKEENPYYTÄJÄNKENTTÄ PYSÄKÖINTIHALLIN KATOLLA

Ensimmäinen uusi puisto, Hylkeenpyytäjänkenttä, rakennettiin jo vuonna 2008 samanaikaisesti asuntorakentamisen kanssa. Se on pysäköintihallin päälle rakennettu korttelipuisto, jossa on peli- ja leikkialueet sekä puutarha.

3

Pyhän Birgitan puistossa on pitkä rantaviiva. Sitä on käsitelty monipuolisesti: hiekkarantaa, jyrkää, suoralinjaista pystymuuria, massiiviset mereen vievät luonnonkiviporaitot sekä vapaamuotoista luonnon pyörö kivillä täytettyä rantaluiskaa ja istutuksia. Taiteilija Jussi Heikkilän kolmi- osaisesta taideteoksesta yksi osa sijaitsee rantareitin varrella.

6

Se oli Tanhuanpään mukaan rakenteellisesti vaativa, sillä pysäköintihallin kantavuus rajoitti istutusten ja toimintojen sijoittelua. "Vedenpoiston takia tarvitut täytöt ja kiveys aiheuttivat sen, että istutuksen aiheuttamat kuormat eivät saaneet olla isoja. Ongelma ratkaistiin nostamalla kentän keskiosaan kumpumainen alusta, jolle kasvit voitiin istuttaa."

PYHIINVAELTAJANPUISTOSSA VESIALLAS

Pyhiinvaeltajanpuiston pohjoisosa, kuten myös sen pohjoispuolella sijaitsevan Luostaripuisto, on avointa nurmikenttää, jonka vanhat lehmukset on säilytetty. Vihreän kentän halkaisee puiston keskeinen pohjois-eteläsuuntainen kävelyreitti. Puisto rajoittuu uusien Eiranrannan asuntojen sokkelilinjaan. Eteläosassa on aukio, jonka keskuksena on upea, luonnonkivireunuksinen vesiallas.

"Alun perin jo yleissuunnitelmassa olleeseen altaaseen oli tarkoitus pumpata vettä merestä ja johdtaa se kadun alitse ja patojen kautta takaisin mereen. Kustannussyistä päädyttiin rakentamaan maanalainen pumppaamo, joka kierrättää altaassa vesijohtovettä. Se käsitellään uima-allastasoisella suodatinjärjestelmällä, joten vesi pysyy puhtaana koko kesän. Alkuperäinen ajatus siitä, että altaan ja merenpinnan tasot yhtyvät puistosta nähtynä, toteutuu muutetussakin versiossa. Patojen tuoma vaikutelma on nyt korvattu mereen vievillä graniittiporraitilla. Altaan ympärillä on runsaasti penkkejä, joilta voi nauttia merinäköalasta", Tanhuanpää kertoo.

Matalan vesialtaan keskellä on yksi osa taiteilija Jussi Heikkilän kolmiosasesta taideteoksesta, "Harmaja", jossa on paitsi kyseisen saaren muoto, myös kaiverrettuna rakkoleväkuvio, Fucus vesiculosus. Muut teokset ovat Pyhän Birgitan puistossa

olevat "Sommarn" ja "Tunnholmen". Taideteos muistuttaa Itämerestä ja samalla sen saastumisesta. Kolmen teoksen kokonaisuuden nimi on "Fucus".

PYHÄN BIRGITAN PUISTOSSA MONENLAISTA RANTAVIIVAN KÄSITTELYÄ

Ympäristörakenne -palkitut puistot ovat kaikki "merihenkisiä"; Pyhän Birgitan puisto on kuitenkin se, jolla on myös pitkä rantaviiva. Sitä on käsitelty monipuolisesti: hiekkarantaa, jykevää, suoralin-

4, 5

Pyhiinvaeltajan puiston matalan vesialtaan keskellä on yksi osa taiteilija Jussi Heikkilän kolmiosasesta taideteoksesta, "Harmaja". Altaan pohja on kallistettu tasaisesti altaan länsireunaan ja se on syvimmillään 50 cm. Altaan kantava rakenne on teräsbetonia, joka on vesieristetty. Vedeneristystä suojaa salaojamatto, jonka päällä on sepelikerros. Altaan pohjan pyöreät kenttäkivet on kiinnitetty juotosbetonilla ja saumattu kaksikomponenttisella kvartsihiekkasaumausaineella. Reunoilla on käytetty luonnonkiveä.

6, 7

Pyhän Birgitan puiston rantaraitti. Alueen länsilaidalla on rehevämpi, vihreä alue, joka erottaa puiston vielä teollisuusalueena olevasta länsipuolesta.

5 7

8

9

jaista pystymuuria, massiiviset mereen vievät luonnonkiviportait sekä vapaamuotoista luonnon pyörökivillä täytettyä rantaluiskaa. Rantaviivan tuntumassa on jyrkeviä graniittipaaseja istuskelukua varten.

Kaavallisesti puisto tulee aikanaan jatkumaan Hernesaaren kärkeen. Nyt suunnittelualue ja rakentaminen ulottuvat länsikulmauksen poukamaan, jonne on tulossa muun muassa kaavaan merkitty kioski. Sinne on myös jo siirretty uudet badelenniskentät. Hernesaareen tulevilta risteilyaluksilta on uusien puistojen kautta kävely-yhteys aina Kauppatorille saakka.

Pyhän Birgitan puiston keskellä on avoin dyynimäisesti muotoiltu nurmialue. Sen eteläpuolella on kivetty ja istuskelumuurilla rajattu ranta-alue. Avoimen nurmialueen poikki kulkee kivituhkapintainen käytävä, joka jatkuu Ursininkallion puistoon.

”Nurmialueet on tarkoitettu leikkeihin, peleihin ja oleskeluun. Eteläpuolella nurmialue rajautuu mataliin, vapaat merinäköymät säilyttäviin havupensas- ja heinäistutuksiin ja niiden takana olevaan kaarevaan istuskelumuuriin. Puiston rantaa kiertää raitti, joka houkuttelee kävelyn ja oleskeluun meren lähellä”; Tanhuanpää esittelee.

Syy rannan varsin raskaaseen rakentamiseen on kova merenkäynti. ”Tällä kohtaa avomereltä tuleva aallokko on Helsingissä kovinta. Aallot voivat pahimmillaan olla jopa viisimetrisiä. Esimerkiksi isot kivipaadet ovat istuskelun ja auringonoton lisäksi tarkoitettu rikkomaan korkeita aaltoja ja suojaamaan istutuksia.”

Yksi syy hiekkaranta-alueen reunasta alkavan, noin 70 metriä pitkän pystymuurin rakentamiseen oli muurin kohdalla kulkeva paineviemäri.

”Hiekkaranta-alueen edustalle haluttiin mahdollisimman laaja merivesialue. Vanhaa luiska-aluea ei viemärin takia voitu kuitenkaan siirtää kauemaksi, joten paikalle tehtiin rakenteellisestikin vaativa pystymuuri. Betonielementtirakenteinen tukimuuri on verhoiltu luonnonkivellä. Punaista graniittia ovat myös istuskeluportaat ja -paadet.”

Puiston kasvillisuus on Tanhuanpään mukaan tarkoituksella yksinkertaista, totutusta puistokasvillisuudesta poikkeavaa. ”Meri ja luonnonmukaisuus on läsnä myös kasvivalinnoissa: katajaa, matalaa

10
Betonielementtirakenteinen tukimuuri on verhoiltu luonnonkivellä.

11
Uusien asuintalojen pihat rajoittuvat puistoalueeseen.

Merita Kovisto

8, 9

Pyhän Birgitan puiston vapaamuotoista luonnon pyörökivillä täytettyä rantaluiskaa. Rantaviivan tuntumassa on jyrkeviä graniittipaaseja istuskelukua varten.

12

13, 14

Kiilamainen Rantakallionpuisto on lähes kokonaan koira-aitausta, jossa on erikseen aitaukset pienille ja isoille koi-

rille. Koirapuistossa on myös katos ja penkkejä, jotka ovat samoja kuin lähipuistoissa. Kasveina on paljon merihenkisiä heiniä.

tyrniä, heiniä, maanpeiteperennaa. Kasvit ovat yhtenäisissä ryhmissä; vapaata helposti hoidettavaa nurmipintaa on runsaasti, myös kasvien hoito helppottuu. Alueen länsilaidalla on rehevämpi, vihreä alue, joka erottaa puiston vielä teollisuusalueena olevasta länsipuolesta.”

Pyhiinvaeltajapuiston allasteema jatkuu merivesipoukaman graniittisilla, istuskeluun tarkoitetuilla meriportailla. Toinen portailla ja istuskeluportailla varustettu yhteys rantaraitilta veden ääreen ja Hernesaaren rantaraitille on suunnittelun alueen länsipäädyssä, pelikenttien ja tulevan kioskin vieressä.

VIIHTYISÄ KOIRAPUISTO

Kiilamainen Rantakallionpuisto on lähes kokonaan koira-aitausta, jossa on erikseen aitaukset pienille ja isoille koirille. Yhdeltä sivulta se rajautuu vanhan satamaradan graniittimuuriin.

Koirapuistossa on myös katos, joka ei ole ihan tavallista. ”Aiheellista kuitenkin, sillä koiriahan ulkoilutetaan satoi tai paistoi. Puiston pohjoispäähän kallioilla oli alun perin tarkoitus säilyttää vanhaa kasvillisuutta. Pilaantuneen maan kuorimisen takia se ei kuitenkaan ollut mahdollista”, Tanhuanpää kertoo.

13 Puiston penkit ovat samoja kuin lähipuistoissa. Kasveina täälläkin on paljon merihenkisiä heiniä. Kasviryhvät on puiston asiakkaiden takia suojattava aitauksin. Penkit ovat samoja kuin muualla alueella.”

Rantakallionpuiston kulmaukseen on suunniteltu Merikadulta porrasyhteys viereiselle pysäköintialueelle, jossa on HSL:n kierrätyspiste. Sen rakentamisaikataulu riippuu rahoituksen saamisesta.

MUISTUMA SATAMARADASTA

Itäpuolen vanhojen puistojen kunnostuksessa on säästetty muistuma satamaradasta. Niissä kulkee samalla kohdalla rantapromenadi, joka on radansuuntainen, viivasuora käytävä, josta on poikittaisyhteydet meren rantaan.

Vanhat puistot ovat uusia perinteisempiä, ns. oleskelupuistoja, joissa on runsaasti nurmikkenttää, penkkejä ja perennaistutuksia. Meripuiston Rotary-lehdon huonokuntoiset puut korvattiin uusilla ja pe-tankkikenttä kunnostettiin.

Meripuistossa oli myös entuudestaan lasten leikkipaikka, joka kunnostettiin ja aidattiin nyt perusteellisesti. Merenpuolelle asennettiin läpinäkyvä aita, joka turvallisuuden lisäksi toimii leikkivien lasten tuulensuojana.

14

15

Rannanpuolen Ursininkallion rantapenkereen la-donta oli osin purkautunut. Nyt sekin kunnostettiin.

VIIHTYISÄÄ JA TURVALLISTA

Paitisi viihtyisää ja monikäyttöistä, puistosuunnitelmien johtavana ajatuksena on ollut tehdä turvallista. Uudet puistot on suunniteltu siten, että niissä on valaistuksen, esteettömyyden ja sosiaalisen turvallisuuden kannalta valittavissa turvalliset reitit. Hyvä esimerkki on Pyhän Birgitan puiston päällystemateriaalivalinnat, joilla ohjataan esteettömälle, kivituhkapintaiselle käytävälle. Rantaviivan vieressä kulkevalle reitille on valittu tunnelmallisen hämärä iltavalaistus. Kirkkaammin valaistut reitit löytyvät puiston poikki kulkevalta käytävältä sekä kadun viereiseltä jalkakäytävältä.

Turvallisuutta on sekin, että käytetyt materiaalit ovat kestäviä ja helposti kunnossapidettävissä. Myös hyvin rakennettuja: Vuoden Ympäristörakennus tuomariston lailla myös Anne Tanhuanpää kiittelee uusien puistojen urakoitsijoiden korkeatasoista työn jälkeä.

Puistojen rakentaminen ja peruskorjaaminen on monen osapuolen yhteistyön tulos. Ympäristörakennepilpailussa palkittiin keskeisimmät osapuolet: rakennuttamisesta *Helsingin kaupungin rakennusvirasto katu- ja puisto-osasto*, suunnittelusta *Ramboll Finland Oy* ja *Arkkitehtitoimisto Pertti Pääsky Oy* sekä toteutuksesta *VRJ Etelä-Suomi Oy* ja *Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Stara Läntinen kaupunkitekniikka*.

EIRANRANTA AND MERISATAMANRANTA PARK ZONE PROJECT

The Eiranranta and Merisatamanranta park zone project in Helsinki comprises eight parks and two parking lots, a total of almost 1.5 km along the shore. The area is 10 hectares and the construction budget is ca. 10 million euro. Four of the parks are new, as is also the beach area with access to water. The other four parks have been renovated. The two parking lots have been rebuilt using green and lush park-like features.

The park zone is a continuation of the shore park on Helsinki Cape and the recreation route running within it. The new parks clearly reflect the 21st century. The objective has not been to create historical values, but to build low-maintenance and practicable park areas of a high standard in the spirit of the 21st century. In the east, however, they extend to Kaivoniemi Park, which is a clearly historical park.

The initial situation was a demanding one. A sewage treatment plant had been ripped down to give way to a residential estate, and the old port area also waited to be demolished. An area in the centre of the zone was used as a winter storage place for boats. The wasteland round the depot of the City Building Department on the shore was used as an illegal parking lot and for other under-hand activities. The soil contained contaminated material that had to be removed. The old parks in the east part of the zone were in need of renovation.

Apart from pleasantness and versatility, the objective of the park designs has been to create safety. The new parks have been designed to offer safe routes in terms of lighting, easy access and street crime safety.

15

Meripuiston lasten leikkipaikka kunnostettiin ja aidattiin perusteellisesti. Merenpuolelle asennettiin läpinäkyvä aita, joka turvallisuuden lisäksi toimii leikkivien lasten tuulensuojana. Puiston edessä kulkee rantapromenadi, joka on viivasuora käytävä, josta on poikittaisyhteydet meren rantaan.